

Muistio

MAL-VERKOSTON OHJAUSRYHMÄN KOKOUS JA VALTAKUNNALLISEN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMAN KESKUSTELUTILAISUUS

Aika: 20.5.2019 klo 9.33 - 10.45, jonka jälkeen pidettiin valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman keskustelutilaisuus klo 12.15 asti

Paikka: Väylävirasto, Opastinsilta 12 A Pasila, neuvotteluhuone Satama (2. krs)

Jäsenet:

Olli Voutilainen, erityisasiantuntija, TEM (puheenjohtaja)
 Kaisa Mäkelä, ympäristöneuvos, YM
 Lotta Mattsson, erityisasiantuntija, VM
 Tapio Ojanen, apulaisjohtaja Väylä
 Kirsi Pulkamo, Traficom (etänä)
 (tiedoksi Mervi Karhula, liikenneneuvos, LVM)
 Jarmo Lindén, johtaja, ARA
 Anna-Leena Seppälä, yksikön päällikkö,
 ELY-keskus Varsinais-Suomi (etänä)
 Anne Jarva, kehittämisspäällikkö Kuntaliitto
 Juha Pekka Vartiainen, kaavoituspäällikkö
 Joensuun kaupunki,
 Paula Paajanen, yleiskaavapäällikkö,
 Oulun kaupunki (etänä)
 Janne Vartia, elinkeinopäällikkö,
 Porin kaupunki (etänä)
 Päivi Nurminen, seutujohtaja,
 Tampereen kaupunkiseutu
 Jyrki Lappi, maankäyttöjohtaja (vp.)
 Turun kaupunki
 Leena Rossi, yleiskaavapäällikkö, Jyväskylän kaupunki (et)
 Raine Mäntysalo, professori, Aalto/RYL
 Aarno Kononen, ryhmäpäällikkö, HSL

Varalla:

~~Olli Majjala, neuvotteleva virkamies, YM~~

 Anna Saarlo, johtaja, Väylä
 Asta Tuominen, yksikön päällikkö, Traficom

 Markku Aho, rahoituspäällikkö, ARA
 Samuli Alppi, johtava asiantuntija, Pirkan-
 maan ELY-keskus
 Johanna Vilkuna, liikenneasiantuntija (10.2C)
 Kalle Sivén, kaupungingeodeetti,
 Joensuun kaupunki
 Mikko Törmänen, asemakaavapäällikkö,
 Oulun kaupunki
 Mikko Nurminen, kaupunkisuunnittelupääl
 Porin kaupunki
 Tapani Touru, liikennejärjestelmäpäällikkö,
 Tampereen kaupunkiseutu (etänä)
 Paula Keskikastari, kaavoituspäällikkö (vp.)
 Turun kaupunki
 Anna Isopoussu, kaavoitustutkija, Jyväskylä
 Vesa Kanninen, yliopistonlehtori, Aalto/RYL
 Sini Puntanen, osaston johtaja, HSL
 (Tiedoksi: Irma Karjalainen, tulosaluejohtaja
 HSY)

Verkoston koordinaatio

Tero Piippo, projektipäällikkö, siht.
 Kati-Jasmin Kosonen, erikoissuunnittelija
 Heli Suuronen, projektisuunnittelija

KÄSITELTÄVÄT ASIAT

1. Kokouksen avaus, läsnäolijoiden toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

2. Edellisen kokouksen (5.2.2019) muistion hyväksyminen

Edellisen kokouksen muistio (liite).

Päätösehdotus: Ohjausryhmä hyväksyy edellisen kokouksen muistion.

Päätös: Hyväksyttiin.

3. Toiminnan ajankohtaiset asiat (5 min.)

- Kaupunkiseutujen asukkaiden asumispreferenssit -hanke
- HYMY- hyvinvointiympäristön tietopohjan mallintaminen ja hyvinvointijohtamisen kehittäminen- verkostohankkeen 2019-2021 eteneminen
- Senaatin asema-alueiden kehittämisen toimintamalli -hankkeen eteneminen
- Valtioneuvoston 5.5 Teas hankkeen aloitus (MAL-verkosto mukana)

Seminaarit ja tapahtumat:

Beminen loppuseminaari 14.6.2019 Valkoinen sali (HKI)

Päätösehdotus: Ohjausryhmä merkitsee katsauksen tiedokseen.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

4. VN TEAS Hanke 5.3 Strategisuus ja transskalaarisuus liikennejärjestelmäsuunnittelun ja alueidenkäytön suunnittelun yhteensovittamisessa (YHTÄJALKAA) (20 min.)

Hankkeessa pureudutaan liikenteen ja maankäytön suunnittelun yhteensovittamiseen muuttuvassa toimintaympäristössä. Hankkeen tavoitteena on selvittää miten maankäytön ja liikenteen integroinnin malleilla ja työkaluilla vastataan hallinnolliseen ja alueelliseen transskalaarisuuden haasteeseen. Hankkeen toteuttajat ovat: Aalto-yliopisto, Sitowise Oy ja MAL-verkosto (Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä). Hankkeen saama rahoitus Valtioneuvoston tutkimus- ja selvityshankkeiden määrärahoista vuodelle 2019 on 150 000 €, kesto 02/2019-6/2020.

Hanke vastaa maankäytön ja liikenteen yhteensovittavan suunnittelun ymmärryksen ja toimintamallien kehittämisen sekä eri suunnittelutasojen yhteensovittamisen tiedontarpeeseen.

Hanke pureutuu seuraaviin valtioneuvoston esittämiin kysymyksiin:

Millä tavoin liikennejärjestelmää ja liikenteen infrastruktuuria on tarpeen käsitellä tulevassa alueidenkäytön suunnittelujärjestelmässä ja siinä määriteltävissä suunnittelu- ja ohjausvälineissä, ottaen huomioon valtakunnalliset intressit, maakunnan alueidenkäytön suunnitelman, kaupunkiseutujen yleispiirteisen suunnittelun ja kuntatason toteuttamista ohjaavat kaavat ?

Mikä on tulevassa suunnittelujärjestelmässä MRL:n mukaisten suunnitelmien ja LVM:n hallinnonalan erityislakien välinen suhde ?

sekä

Miten liikennejärjestelmäsuunnittelu eri tasoilla tulisi järjestää ottaen huomioon muutoksen alueidenkäytön ja liikenteen suunnittelussa ?

Hankkeen tavoitteena on:

1. Vastata hallinnolliseen ja alueelliseen transskalaarisuuden haasteeseen ja siten vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin oikeilla suunnittelutasoilla
2. Edistää strategisesti ennakointi- ja reagointikykyistä maankäytön ja liikenteen suunnittelua integroinnin prosessimalleilla
3. Sovittaa tällaiseen yhteensovittavaan prosessijatteluun liikenteen ja maankäytön suunnittelun vaikutusten arvioinnit, jotka kohdistuisivat strategisiin yhdyskunta- ja aluekehityksen yhteisvaikutuksiin eri alueellisissa skaaloissa ja aikahorisonteissa sekä
4. Kehittää sopimusmenettelyjä vastaamaan yhteiskunnallisia haasteita ja sovittaa sopimusmenetelmät paremmin yhteen lakisääteisten suunnitteluinstrumenttien kanssa.

Näiden kautta pyritään

5. Tuottamaan tietoa ja suosituksia hyödynnettäväksi MRL:n ja maakuntahallinnon reformissa sekä uuden lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä soveltamisessa.

Kysymyksiä tarkastellaan hankkeessa myös maankäytön ja liikenteen sopimusmenettelyjen kehittämisen näkökulmasta ja ajankohtaisten hallinnollisten uudistusten näkökulmasta. Hankkeen kysymyksenasetteluihin pureudutaan neljän tapauksen kautta: Jyväskylän, Lahden ja Turun kaupunkiseutujen MAL-yhteensovityön kautta sekä Helsingin seudun MAL- ja liikenteen ja maankäytön yhteissuunnitteluun kohdistuvan vaikutustenarvion kautta. Hankkeen haastattelukierros toteutetaan kesäkuun loppuun mennessä. Syksyllä käynnistetään näkemysten kirkastamisen ja yhteensovittamisen työkalun eli Ideatehtaan (Sitowise Oy) käyttö ja työpajat. Hankkeen seuraava ministeriöedustajista ja hanketoteuttajista koostuva ohjausryhmä kokoontuu 12.6.2019.

Kokouksessa hanketta ja hankkeen ja MAL-verkoston välistä yhteistyötä esittelee professori Raine Mäntysalo Aalto-yliopistosta (vastuullinen johtaja).

Päätösehdotus: Merkitään tiedoksi.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

5. Yhdyskuntarakenteen hyvät käytännöt ja kokeilut (YKR-demo) hanke (20 min.)

Kestävän yhdyskuntarakenteen ratkaisut tehdään kaupunkiseuduilla. Kaupunkiseudut tarvitsevat tietoa suunnittelun tueksi ja samalla kaupunkiseuduilla on paras tieto hyvistä suunnittelukäytännöistä ja –ratkaisuista. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistustyössä tarvitaan kaupunkiseututaso näkökulmia suunnitteluun. YKR-demo-hanke tuo paikalliset suunnitteluratkaisut yhteen lainsäädännön kehittämisen näkökulmien kanssa. Hanketta toteuttaa SYKE yhteistyössä paikallista suunnittelua tekevien kaupunkien, kuntien ja maakunnan liittojen kanssa. Valtakunnallisesti hanketta rahoittavat ympäristöministeriö, Väylävirasto ja ARA. Hanke valmistuu 2020 lopussa.

YKR-demossa ratkotaan kaupunkiseutujen suunnittelukysymyksiä kohdealueilla toteutettavissa tapaustutkimuksissa. Hankkeen päätavoitteena on yhteiskehittämällä edistää kestävästä kaupungistumisesta Suomen kaupunkiseuduilla, kunnissa ja maakunnissa. Kohdekaupunkiseutuja ovat Tampere, Turku, Oulu, Kuopio, Kajaani, Mikkeli ja Lappeenranta sekä Vihdin kunta. Hankkeen ensimmäinen kohdealue tutkimus tehtiin Helsingin seudun kaupunkikudoksista vuonna 2018. Tutkimusten tuloksia ja tietoa hyvistä käytännöistä hyödynnetään maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) uudistustyössä.

Kohdealueiden tapaustutkimuksissa yhdistyvät monet eri tavoitteet ja teemat. Hankkeessa tutkitaan mm. ilmastonmuutoksen hillintää yhdyskuntarakenteen kehittämisen avulla, liikenteen ja maankäytön yhteensovittamista sekä erityyppisten alueiden suunnittelukysymyksiä. Erityisesti panostetaan tiedon hyödyntämiseen kaupunkiseutujen suunnittelussa liittyen laajasti työpaikkojen sijoittumiseen, asumisen dynamiikkaan, kestävästä liikkumisesta ja palveluverkkoon. Hankkeessa tunnistetaan kehysalueiden ja väestöltään vähenevien alueiden suunnittelukysymyksiä sekä testataan yhdyskuntarakenteen kehityksen ennakoitimenetelmiä ja vaikutusten arviointia.

Kokouksessa hanketta ja yhteistyö MAL-verkoston kanssa esittelee ryhmäpäällikkö Ville Helminen SYKE:n Ympäristöpolitiikkakeskuksesta. Lisäinfoa teemasta löytyy YKR-demon verkkosivuilta <https://www.syke.fi/hankkeet/YKR-demo>

Päätösehdotus: Merkitään tiedoksi. Tavoitteena on hankkeen tiivis yhteistyö MAL-verkoston kanssa.

Päätös: Merkittiin tiedoksi.

6. Alueelliset innovaatiot ja kokeilut -kehittämiskokonaisuuden päätyminen (15 min.)

Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) oli yksi edellisen hallituksen aloittamista aluekehittämistoimista. MAL-verkosto laati v. 2016 alussa ”Tulevaisuuden kaupunkiseudut - elinvoimakunnat ja resurssiviisas yhdyskunta kaupungistuvassa Suomessa” -ohjelmaehdotuksen AIKOn rahoitushakuun. Työ ja elinkeinoministeriö hyväksyi ehdotuksen 29.6.2016 ja toiminta-aikaa oli 30.4.2019 asti. MAL-verkoston tavoitteena oli tuoda kaupunkiseutujen MAL-yhteistyöhön uusia innovatiivisia ratkaisuja, kokeiluja, pilotointeja sekä toimintamalleja. Verkoston ohjausryhmä ja jäsenseudut toimi hyvänä testialustana.

Operatiivinen toiminta käynnistyi rahoituspäätöksen jälkeen neljällä strategisella painopisteellä/työpaketilla.

- Asemanseuduilla lisäarvoa
- Tulevaisuuden asuntotuotanto
- Liikennejärjestelmien digiloikka
- Joustava maankäytön suunnittelu

Työpaketteihin sisältyi hankkeita, selvityksiä, kokeiluja ja pilotointeja, sparrauksia, seminaareja ja työpajoja sekä hyvien käytäntöjen jalkauttamista verkoston muille kaupunkiseuduille. Työpaketit sisälsivät kaikkiaan 14 eri kehittämishanketta/-kokonaisuutta. MAL-verkosto tuotti niistä ”Tuloksia ja vinkkejä” -tiivistelmän, joka sisälsi hankkeiden keskeisten nostojen, oppimiskokemusten ja suositusten ohella myös linkit yksityiskohtaisempiin raportteihin http://arkisto.mal-verkosto.fi/filebank/1808-AIKO-hankkeet_mal_raportti_310119_web.pdf

Hankkeiden tulosten levittämiseksi järjestettiin sidosryhmille kaksi erillistä tulostyöpajaa (14.6.2017 ja 31.10.2018). Niiden tarkoituksena oli edistää jäsenistön vertaisoppimista. Keskeisenä sisältönä oli toteutettujen hankkeiden ja toimintatapojen arviointi ja kehittäminen. Toisen tulostyöpajan agendalla myös oli myös se, miten edistämme jatkossa MAL-verkoston painopistealoilla ilmastoystävällistä kaupunkiseutupolitiikkaa.

AIKO-työkalun päättyessä tehtiin myös loppuraportti. Rahoittaja (TEM/Pirkanmaan liitto) edellyttää että ohjausryhmä hyväksyy loppuraportin (liite toimitetaan myöhemmin). MAL-verkoston projektipäällikkö esittelee AIKOn tavoitteita ja saavutettuja tuloksia.

Päätösehdotus: Ohjausryhmä hyväksyy ”Tulevaisuuden kaupunkiseudut - elinvoimakunnat ja resurssiviisas yhdyskunta kaupungistuvassa Suomessa” -kokonaisuuden loppuraportin.

Päätös: Ohjausryhmä hyväksyi ”Tulevaisuuden kaupunkiseudut - elinvoimakunnat ja resurssiviisas yhdyskunta kaupungistuvassa Suomessa” -loppuraportin.

7. Seuraavat kokoukset (syyskuussa ja marraskuussa)

Sovittiin seuraavan kokouksen ajankohdaksi 5.9 klo 9.30 (paikka varmistuu myöhemmin).

8. Kokouksen päättäminen ja kakkukahvit (AIKOn päättymisen)

Puheenjohtaja päätti kokouksen. Nautittiin AIKOn päättymisen johdosta makoisat kakkukahvit.

Kokouksen ja kakkukahvien jälkeen pidettiin Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman keskustelutilaisuus. Ensimmäinen 12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma valmistellaan tulevilla hallituskaudella siten, että siitä voidaan päättää kevään 2020 aikana. Suunnitelmaan sisällytetään valtion ja kuntien toimenpideohjelmat. Hankkeen esivalmisteluvaihe on meneillään. MAL-verkoston ohjausryhmässä yksikön johtaja Timo Kievari (LVM) esitteli valmistelun tilanteen jonka pohjalta käytiin keskustelu kuntien ja kaupunkiseutujen odotuksista erityisesti kuntien toimenpideohjelman valmisteluun (esitys liitteenä). Toinen keskustelu käytiin liikennejärjestelmän nykytilasta ja toimintaympäristön muutoksista kuntien ja kaupunkiseutujen näkökulmasta. Keskustelun alusti liikennejärjestelmäasiantuntija Anni Rimpiläinen Liikenne- ja viestintävirasto Traficomista (ei laiteta esitystä jakoon).